

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Magnetogram ni lektoriran!

MAGNETOGRAM

IZJAVE PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE PO 184. SEJI VLADE RS O UKREPIH ZOPER POSLEDICE SVETOVNE FINANČNE KRIZE

Ljubljana, 30. oktober 2008

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Lep pozdrav vsem skupaj. Najprej ena druga informacija z današnje seje vlade. Vlada je danes obravnavala tudi dve informaciji, informacijo Ministrstva za zunanje zadeve in informacijo Urada za Slovence po svetu o položaju slovenske manjšine v Italiji. Rezultat te obravnave in teh informacij je dokument »pro memoria« o položaju slovenske manjšine v Italiji, ki ga bo slovenska vlada poslala italijanski vladi in ob kateri bo jasno izražena zahteva, da se kljub temu, da razumemo naravo varčevalnih ukrepov v sosednji republiki Italiji, položaj slovenske manjšine zaradi tega ne sme poslabšati.

Gre za relativno gledano tako majhne zneske v celotnem varčevalnem paketu italijanske vlade, da ta izjema oziroma nadomestitev teh sredstev preko drugih naslovov, zagotovo ne bi smel biti tudi v tem položaju nikakršen problem za italijansko vlado.

Kot pa je že napovedano, je vlada danes obravnavala tudi spremembo zakona o javnih financah. V bistvu zakon uvaja garancije za medbančna posojila, in sicer garancije za banke in garancije tudi za zavarovalnice, kar prvotno ni bilo predvideno. Zakon pa uvaja tudi možnost, da vlada hkrati, ko podeli takšne garancije, omeji, ali za določen čas onemogoči izplačilo nagrad, dividend in drugih izrednih prejemkov članov uprav, nadzornih svetov in lastnikov tistih institucij, ki dobijo takšne garancije.

Na ta način je z zakonom dana vladi možnost, da uporabi te ukrepe zato, da prepreči možnost špekulacije ali pa da prepreči prelivanja davkoplačevalskega denarja v izplačila, ki ne bi bila v pogojih, ko se takšne garancije odobravajo, ekonomsko upravičena.

Ob tem, ko je vlada razpravljala o spremembah zakona o javnih financah, je opravila tudi širšo razpravo o posledicah svetovne finančne krize tudi na slovensko ekonomijo, slovensko gospodarstvo. Tudi deloma v luči sestankov, ki so bili na evropski ravni, pa tudi v Sloveniji v zadnjih časih in seveda tudi v luči priprav na Evropski svet, ki bo 7. novembra, se pravi prihodnji petek, kot sestanek, kjer se bodo usklajevala stališča Evropske unije do svetovnega finančnega vrha 15. novembra v Washingtonu.

Doma smo po nekem političnem dogovoru o tem, kako tudi v tem prehodnem času v Sloveniji pristopiti k reševanju ali pa k sprejemanju usklajevalnih ukrepov za preprečitev negativnih posledic finančne krize, opravili vrsto pogovorov, sestankov, posvetovanj. Med drugim tudi z vodilnimi ljudmi v ključnih sistemskih finančnih institucijah v Sloveniji, s predstavniki gospodarstva, obrti. Na podlagi vseh teh posvetovanj je vlada danes ob tem, ko je razpravljala o spremembah zakona o javnih financah, opravila tudi širšo razpravo o tem, kaj bi bilo treba v tem času, ko sta vsak dan in vsak teden dragocena, storiti za to, da kakšne priložnosti v tem prehodnem času in razmerah ne bodo zamujene.

V začetku tedna je bil, kot sem že prej dejal, podoben posvet kot smo ga mi opravili z našimi gospodarstveniki in finančniki tudi na evropski ravni. Udeležil se ga je dr. Žiga Turk, minister za razvoj, in bo tudi sam kasneje nekaj več povedal o tem. Te izkušnje iz tega posveta smo uporabili tudi danes.

Kot veste je vlada že poslala v državni zbor spremembo zakona o bankah z garancijami za hranilne vloge. Ta zakon v državnem zboru še ni bil obravnavan zato, ker se državni zbor, kljub temu, da je v glavnem konstituiran, ni še konstituiral delovnih teles. S tem poslovniška procedura, ki je potrebna za sprejem zakona pravzaprav ne more steči. Podoben problem bo tudi s tem zakonom, zato upamo, da se bo to v državnem zboru čim prej naredilo.

Danes, kot rečeno, smo poslali v državni zbor to spremembo zakona o javnih financah. Kljub temu pa ocenjujemo, da so potrebni močnejši signali, da so potrebni močnejši ukrepi, na podlagi katerih se lahko Slovenija izogne negativnim posledicam svetovne finančne krize. V nasprotnem primeru bomo tudi v Sloveniji priča znanemu vrstnemu redu. Najprej finančna kriza, potem gospodarska kriza in potem socialna in politična kriza. Med tem, ko se vsem posledicam svetovne finančne krize Slovenija, ki je pač del evropskega in s tem tudi svetovnega gospodarstva ne more izogniti, se lahko v veliki meri izogne gospodarski krizi. Lahko se praktično v celoti izogne neizbežnim posledicam vsake gospodarske krize, to so socialne in politične posledice. Seveda samo pod pogojem, če se ukrepa pravočasno.

Žal razprava o tem, kako strniti vrste in sprejeti prave ukrepe v predvolilnem času ni bila opravljena, ker je bil tisti čas neproduktivno zapolnjen s povsem drugimi temami in tudi zdaj v tem povolilnem času na nek način pogrešamo to razpravo. Vlada, ki opravlja tekoče posle in ki opravlja tudi pripravo teh ukrepov na podlagi političnega dogovora, o katerem sem prej govoril, je tukaj v relativno nevhvaležni situaciji. Pravzaprav bi iniciative pričakovali kje drugod, kjer jih ni. In ker je, kot sem prej dejal, v tej situaciji vsak dan in vsak teden dragocen, so nekateri ukrepi in nekatere pobude nujne. Zato bo vlada v okviru te razprave, ki smo jo začeli ob tem zakonu, nadaljevala prihodnji teden.

Nekateri odzivi, ki se pojavljajo v slovenski javnosti v zadnjem času in ki pravzaprav predstavljajo nek obrat nazaj v neko socialistično paradigmo delitve ne glede na ustvarjeno, so po našem mnenju napačni. Tudi pritiski na povečanje stroškov dela in proizvodnje in socialnih transferov v tej situaciji so škodljivi. Današnji podatek o zadnji mesečni inflaciji, ki je pravzaprav ni bilo, je bila ničelna, govori o tem, da se inflacija hitro umirja, tako kot smo napovedovali. Na letni ravni je pod 5 odstotkov. V Sloveniji se znižuje hitreje kot v evro-območju oziroma v povprečju v Evropski uniji zaradi tega, ker so vplivi znanih vzrokov, predvsem cen nafte, pri nas večji. Ker grejo te cene navzdol, se tudi inflacija pri nas hitreje znižuje.

Torej, ni nekih realnih razlogov za to, da se ravno v tem času krepijo ti pritiski, ki posledično predstavljajo povečanje stroškov dela in socialnih transferov, in to je pač potrebno upoštevati. Potreben pa je medgeneracijski sporazum o tem, kako razdeliti bremena ukrepov, ki jih je potrebno sprejeti za preprečitev negativnih posledic svetovne finančne krize. V Sloveniji, če se spomnite, smo mi ta medgeneracijski socialni sporazum napovedovali že septembra. Nam je žal, da je ta tema na nek način v tem času po volitvah zamrla.

Ključni rezultat takšnega medgeneracijskega dogovora oziroma sporazuma bi moralo biti soglasje, da je treba v tem trenutku sile strniti okrog tistih, ki lahko voz potisnejo naprej. Enostavno povedano – gospodarstvo. Kajti samo gospodarski razvoj je realna podlaga blaginje. Potrebno je ohraniti visoko stopnjo zaposlenosti, ki jo je Slovenija dosegla v zadnjih letih. Ob tem tudi uveljaviti zakon o udeležbi zaposlenih pri dobičku, kajti ključni instrument blaginje so ravno redni dohodki iz dela, vsaj za Slovenijo, pa tudi za večino drugih držav to velja. Kar pomeni, da je zaposlenost eden od ključnih instrumentov. Ni slučajno, da je naslov Lizbonske strategije, na katero tudi Slovenija prisega, rast in delovna mesta. Iz te kombinacije izhaja tudi realna podlaga blaginje.

V tej razpravi danes na vladi, lahko ocenjujemo, da ima Slovenija v tej situaciji, v kateri smo, tri velike prednosti, ki jih nekatere druge države nimajo, ali pa vsaj nimajo vseh treh.

Prva velika prednost Slovenije, ki omogoča manevrski prostor, je nizka zadolženost države. 24% bruto domačega proizvoda, druga najnižja zadolženost praktično v Evropi. Do 60%, kar je Maastrichtski kriterij oziroma tudi kriterij evropskega pakta stabilnosti in rasti je še veliko prostora in ta prostor je na razpolago za tiste ukrepe, ki lahko slovenskemu gospodarstvu v tem času dajo dodaten kisik.

Druga velika prednost Slovenije v tem položaju je proračunski presežek. Slovenija je v lanskem letu ustvarila proračunski presežek. Informacije, ki se pojavljajo na podlagi neke ocene Računskega sodišča, ne držijo. Ne držijo. Tudi, če določena evropska sredstva niso bila počrpana, po drugi strani niso bila porabljena sredstva, ki jih mi namenimo za lastno udeležbo in se teh zadev ne da gledati samo z enega vidika. Torej, v letu 2007 je Slovenija ustvarila proračunski presežek, to je dejstvo, ki neizpodbitno izhaja iz števil. Poročilo o tem je v državnem zboru. Upamo, da bo čim prej obravnavano in da bo tudi prihodnji proračun oziroma popravek rebalansa proračuna temeljil na realnih dejstvih. Tudi za letošnje leto je v proračunu predviden presežek. Ta bo dosežen.

Leta 2004, ko je ta vlada prevzemala mandat, je podedovala za pol milijarde evrov primanjkljaja, prikazanega in neprikazanega. Ob koncu mandata je za okrog 300 milijonov evrov presežka. Torej, to je druga prednost v tej situaciji, ki omogoča manevrski prostor.

Tretja velika prednost - Slovenija je članica evropske monetarne unije v evro-območju. V kolikor Slovenija danes ne bi bila v evro-območju, bi posledice svetovne finančne krize čutila bistveno močnejše. Vidimo, kaj se dogaja z nekaterimi srednje-evropskimi ali pa severno-evropskimi državami. Tudi zaradi tega, ker pač niso zavarovane s članstvom v območju trdne valute. Vse žrtve, ki smo jih prispevali tudi kot davkopllačevalci, zato, da smo izpolnili pogoje za članstvo v evropski monetarni uniji, se danes kažejo v drugačni luči. Lahko rečemo, da se je splačalo potruditi. Slovenija je bistveno bolj stabilna in to je naša tretja velika prednost. In vse te prednosti in ustvarjanje rezerve, ko obstajajo, ob koncu leta 2008 mora Slovenija uporabiti za sprejem ukrepov za preprečitev negativnih posledic svetovne finančne krize na naš standard in na naše gospodarstvo.

Grobo vzeto, obstajata dva scenarija o tem položaju, v katerem smo. Te rezerve, ki jih imamo, lahko uporabimo v dve smeri. Prvi scenarij je srednjeročno pogubni in predpostavlja, da na podlagi pritiskov, ki se pojavljajo, te rezerve porabimo za trajno povečanje socialnih transferov in javne porabe, presežki se seveda lahko hitro porabijo. Z nekaj odstotno indeksacijo postavljeno višje, vse to skopni. Tako smo hitro pri ponovnem primanjkljaju, ki pa ni porabljen za nov kisik gospodarstvu, ampak enostavno za nekaj, kar zgleda na prvi pogled solidarnost, dolgoročno pa najbolj udari po žepih in po standardu tiste, ki imajo najmanj.

Takšno ravnanje nujno vodi potem na drugi strani k povečanju davkov in prispevnih stopenj. To povzroči povečanje stroškov dela in proizvodnje v gospodarstvu in zmanjša konkurenčnost gospodarstva. Takojšnja posledica je odpuščanje delavcev in povečanje brezposelnosti. To povzroči dodaten pritisk na socialne transfere, predvsem za nadomestila za brezposelne, ki so zakonska pravica. In zaradi povečane brezposelnosti na eni strani, na drugi strani zaradi povečevanja davkov, do katerega nujno pride, ko se pač počrpajo rezerve in te zajamčene pravice so pač garantirane, pridemo v neko spiralo, v zaključen krog, katerega rezultat je siromašenje državljanov, padec standarda, stagnacija, socialna in politična kriza. Torej, to je srednjeročno pogubni scenarij, v katerega Slovenija v tem trenutku lahko zavije, v kolikor bo rezerve, ki jih ima in prednosti, ki jih ima, porabila na nepravi način.

Drugi, srednjeročno rešilni, scenarij je hitra razbremenitev gospodarstva z nekaterimi ukrepi, o katerih bo nekaj več potem povedal gospod Vizjak, minister za gospodarstvo. Tudi nekateri drugi so na voljo, o tem bomo razpravo nadaljevali prihodnji teden.

Potem s pospešitvijo državnih infrastrukturnih in drugih velikih projektov za ohranjanje gospodarske aktivnosti in zaposlenosti. Tukaj mislim predvsem na tretjo in deloma tudi na četrto razvojno os, na modernizacijo slovenskih železnic in še na nekatere druge projekte iz resolucije o nacionalnih razvojnih projektih, ki so pripravljeni.

Na podlagi razbremenitve gospodarstva z nižanjem davčnih bremen in na podlagi pospešitve teh investicij v velike projekte, lahko ohranimo visoko stopnjo zaposlenosti, lahko nadaljujemo Lizbonske reforme, ohranimo sedanji trend povečevanja vlaganj v raziskave in razvoj, hkrati pa je za to, da ustvarimo prostor za dodaten kisik gospodarstvu seveda potrebno realno zmanjšati javno porabo na nekaterih segmentih in ravno na tej točki potrebujemo ta medgeneracijski sporazum ali medgeneracijski socialni sporazum.

Poleg rezultatov, o katerih sem prej govoril, bi moral biti konkreten rezultat, tudi na podlagi izračunov, obdržanje javne porabe v naslednjem letu na ravni leta 2008 in po potrebi enak pristop tudi v letu 2010.

Potem je potrebno uporabiti selektiven pristop. Ta selektiven pristop mora biti tudi solidarnostno naklonjen najbolj ranljivim kategorijam prebivalstva in ob takšnem pristopu je možno brez velikih socialnih in posledično tudi političnih posledic in tudi brez recesije prebroditi naslednje leto ali dve, dokler se tudi v svetovnem in evropskem merilu ne bodo začeli kazati znaki bistvenega izboljšanja položaja. In po tem času lahko Slovenija brez zastoja nadaljuje s hitrim tempom razvoja, z odpravljanjem revščine in z doseganjem oziroma z dohitevanjem povprečne razvitosti Evropske unije in tudi povprečnega standarda.

Za to, da se na nek način odločimo za en ali za drugi pristop, ni veliko časa. V kolikor se ne bo storilo nič, bomo šli avtomatsko po poti srednjeročno pogubnega scenarija in bomo odvisni popolnoma od tega, kar se bo dogajalo zunaj, to pa ne bo pozitivno vplivalo na naš razvoj. Torej so potrebni ukrepi. In ker so potrebni ukrepi, potrebujemo tudi vlado s polnimi pooblastili. S tega vidika jaz obžalujem, da ti postopki tečejo nenavadno počasi. Pred štirimi leti, ko ni bilo nobene finančne krize, so se hitrejša opravila posvetovanja s parlamentarnimi strankami, so tudi predlogi o mandatarju prišli hitreje v državni zbor, tudi državni zbor, ki se je že konstituiral bi lahko že imel delovna telesa, ki bi nekatere predloge lahko obravnaval.

Moja zadnja informacija, da naj bi državni zbor odločal o mandatarju šele naslednji petek, 7. novembra. Ne vem, zakaj je pač potrebna še enotedenska zamuda. Res ni časa za to. Tudi je nekoliko nenavadno, da je že druga seja državnega zbora sklicana natančno na tisti datum, ko je sklican tudi Evropski svet. Neka čudna slučajnost. In ko govorimo o povsem konkretni situaciji, bi moral biti zakon o spremembah zakona o javnih financah, po naše je to ta zakon, ki ga je vlada danes poslala naprej in ki bo začel veljati šele po objavi v Uradnem listu in ne bo mogel veljati za nazaj, tukaj je situacija drugačna kot je bila pri zakonu o bankah, ta zakon bi pravzaprav moral biti sprejeti naslednji teden oziroma bi se ga moral državni zbor resno lotiti naslednji teden, kar pa je poslovniško nemogoče, ker še ni delovnih teles.

Toliko v zvezi s tem, zdaj predajam besedo najprej ministru za gospodarstvo za nekaj stavkov o konkretnih ukrepih, ali pa o delovnih, ker se bo razprava nadaljevala, in potem še minister za razvoj.